

Sygn. akt III CZ 27/22

POSTANOWIENIE

Dnia 24 lutego 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa A. P. i B. P.
przeciwko Przedsiębiorstwu Państwowemu "P." w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 24 lutego 2022 r.,
zażalenia powodów
na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 czerwca 2021 r., sygn. akt VII AGa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok w części uwzględniającej apelację
pozwanego (pkt 1) i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie.**

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 26 września 2014 r. powodowie A. P. i B. P. domagali się zasądzenia od pozwanego Przedsiębiorstwa Państwowego „P.” w W. solidarnie na ich rzecz kwoty 76.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 5 lipca 2013 r. do dnia zapłaty, w tym: 16.000 zł tytułem odszkodowania związanego z koniecznością poniesienia nakładów na poprawę warunków akustycznych budynku stanowiącego

ich własność, położonego w W. przy ul. T. i 60.000 zł tytułem odszkodowania za spadek wartości wymienionej nieruchomości oraz kosztów procesu.

Pismem z dnia 29 maja 2020 r. powodowie rozszerzyli żądanie pozwu w zakresie roszczenia o rewitalizację akustyczną nieruchomości o kwotę 53.601,43 zł, domagając się zasądzenia od pozwanego z tego tytułu łącznie kwoty 69.601,43 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 13 lipca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty. Jednocześnie cofnęli żądanie pozwu co do odsetek ustawowych za okres od dnia 5 lipca 2013 r. do dnia 12 lipca 2013 r. i w tym zakresie zrzekli się roszczenia.

Na rozprawie w dniu 9 lipca 2019 r. powodowie cofnęli pozew w zakresie roszczenia odszkodowawczego w związku ze spadkiem wartości nieruchomości co do kwoty 28.378 zł oraz w zakresie odsetek od obu roszczeń od dnia 5 lipca 2013 r. do dnia 12 lipca 2013 r. i zrzekli się roszczeń w tej części.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 9 lipca 2020 r. umorzył postępowanie co do kwoty 28.378 zł z tytułu odszkodowania za obniżenie wartości nieruchomości powodów oraz w zakresie odsetek od obu roszczeń za okres od dnia 5 lipca 2013 r. do dnia 12 lipca 2013 r. (pkt I), zasądził od Przedsiębiorstwa Państwowego „P.” w W. na rzecz A. P. i B. P. kwotę 28.896 zł tytułem odszkodowania za obniżenie wartości nieruchomości powodów, położonej w W. przy ul. T., dla której prowadzona jest księga wieczysta (...), w wyniku wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Portu Lotniczego im. (...) w W. z odsetkami ustawowymi od dnia 13 lipca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty (pkt II), zasądził od Przedsiębiorstwa Państwowego „P.” w W. na rzecz A. P. i B. P. kwotę 69.601,43 zł tytułem odszkodowania stanowiącego koszty konieczne do zapewnienia właściwego klimatu akustycznego wyżej wymienionej nieruchomości powodów w związku z wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania dla Portu Lotniczego im. (...) w W. z odsetkami ustawowymi od dnia 13 lipca 2013 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty (pkt III), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt IV) i orzekł o kosztach procesu (pkt V).

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 29 czerwca 2021 r., na skutek apelacji pozwanego, uchylił wyrok Sądu Okręgowego w punktach II oraz V i w tym zakresie przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu wskazał, że Sąd Okręgowy nie przeprowadził postępowania dowodowego w całości oraz zaniechał zbadania materialnoprawnej podstawy żądania pozwu przez przyjęcie za trafne istnienia związku przyczynowego, przez co nie rozpoznał istoty sprawy.

W zażaleniu powodowie wnieśli o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w zakresie uchylającym punkt II i V wyroku Sądu Okręgowego, podnosząc zarzut naruszenia art. 386 § 4 w związku z art. 382 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu apelacyjnym sąd drugiej instancji, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo w sposób - w zasadzie - nieograniczony (art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c.). W konsekwencji, w razie uwzględnienia apelacji - z reguły - zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do istoty sprawy (art. 386 § 1 k.p.c.). Uchylenie zaskarżonego wyroku połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji jest możliwe jedynie w przypadkach określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Kontroli prawidłowości takiego orzeczenia służy zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Przy rozpoznawaniu tego zażalenia ocenie Sądu Najwyższego może zostać poddana wyłącznie trafność zakwalifikowania wskazanych wyżej przypadków jako przesłanek uzasadniających wydanie orzeczenia kasatoryjnego; poza zakresem badania pozostają natomiast kwestie prawidłowości czynności procesowych poprzedzających wydanie zaskarżonego rozstrzygnięcia oraz trafności wykładni zastosowanego prawa materialnego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CZ 117/13, z dnia 26 marca 2014 r., V CZ 15/14, z dnia 7 marca 2014 r., IV CZ 131/13 - nie publ.).

Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się po przeanalizowaniu żądań pozwu (wniosku) i przepisów prawa materialnego

stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś ewentualnych uchybień w postępowaniu, w szczególności wad polegających na poczynieniu wadliwych lub niekompletnych ustaleń faktycznych. Zakwestionowanie przez sąd odwoławczy poglądu prawnego sądu pierwszej instancji co do zasadności rozpoznawanego żądania nie oznacza, że sąd ten nie rozpoznał istoty sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 1999 r., II UKN 589/98, OSNP 2000, Nr 12, poz. 483). Niewyjaśnienie okoliczności faktycznych nie może być utożsamiane z nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2017 r., II CZ 148/16, nie publ.).

Sąd Apelacyjny jako przyczynę wydania wyroku kasatoryjnego wskazał nierozpoznanie przez Sąd Okręgowy istoty sprawy. Uznał, że Sąd pierwszej instancji nie uchwycił właściwie dwóch istotnych elementów stanu faktycznego, tj. wysokość szkody i związku przyczynowego pomiędzy wprowadzeniem aktu prawa miejscowego a wyliczonym przez biegłego zmniejszeniem wartości nieruchomości. Sąd Apelacyjny wskazał, że przeprowadzone postępowanie dowodowe nie udziela odpowiedzi na pytanie, czy doszło do zmniejszenia wartości nieruchomości w związku z ograniczeniami sposobu korzystania z nieruchomości będącego warunkiem żądania odszkodowania.

Trafnie zarzucili skarżący, że okoliczności wskazane przez Sąd drugiej instancji nie uzasadniają wyprowadzonego z nich wniosku co do potrzeby uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Z uzasadnienia tego orzeczenia wynika jednoznacznie, że żądanie pozwu dotyczące zasądzenia na rzecz powodów odszkodowania za obniżenie wartości nieruchomości położonej w W. przy ul. T. w następstwie wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Portu Lotniczego im. (...) w W. oraz odszkodowania obejmującego koszty konieczne do zapewnienia właściwego klimatu akustycznego wymienionej nieruchomości, zostało poddane ocenie pod kątem jego zasadności. Sąd Okręgowy rozpoznał merytorycznie te roszczenia i uznał je za uzasadnione. Rozstrzygnięcie to oparł na ustaleniu, że wartość przedmiotowej nieruchomości powodów w wyniku objęcia jej obszarem ograniczonego użytkowania uległa obniżeniu o kwotę 28.896 zł. Sąd pierwszej instancji uznał, że fakt poniesienia szkody w postaci utraty wartości nieruchomości powodów i związek przyczynowy

zostały wykazane dowodem z opinii biegłego sądowego, a tym samym powodowie wykazali przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego.

W świetle przytoczonych argumentów - wbrew odmiennemu zapatrywaniu Sądu Apelacyjnego - nie można podzielić oceny, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Należy podkreślić, że wydania orzeczenia kasatoryjnego nie uzasadnia potrzeba nawet znacznego uzupełnienia postępowania dowodowego, w tym usunięcia jego wad oraz przeprowadzenia dowodów bezpodstawnie pominiętych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2018 r., V CZ 19/18, nie publ.). Przez "nierozpoznanie istoty sprawy" należy rozumieć nierozstrzygnięcie o żądaniach stron, czyli niezalążnienie przedmiotu sporu; wszelkie inne wady rozstrzygnięcia, w tym dotyczące naruszeń prawa materialnego oraz procesowego - poza nieważnością postępowania i nieprzeprowadzeniem postępowania dowodowego w całości - nie mieszczą się w zakresie tego pojęcia. Sąd drugiej instancji, orzekając na podstawie art. 382 k.p.c., zobowiązany jest naprawić dostrzeżone wadliwości, jako że w systemie apelacji pełnej druga instancja ma charakter merytoryczny, a nie jedynie kontrolny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2017 r., IV CZ 39/17, nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.